

Cyfenw	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
Enwau Eraill		0

TGAU

4283/51

HANES

UNED 2: Datblygiadau ym myd chwaraeon, hamdden a thwristiaeth yng Nghymru a Lloegr, tua 1900 hyd heddiw

P.M. DYDD LLUN, 2 Mehefin 2014

1 awr 15 munud

I'r Arholwr yn unig		
Cwestiwn	Marc Uchaf	Marc yr Arholwr
1.	25	
2.	15	
3.	10	
SAG	3	
Cyfanswm	53	

4283
510001

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch bob cwestiwn ar y papur arholiad.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn. Defnyddiwch daflenni ychwanegol os nad oes digon o le yn y llyfryn hwn. Ysgrifennwch eich enw ar ben pob taflen ychwanegol, gan ddangos yn glir rif y cwestiwn rydych yn ei ateb. Rhwch y taflenni ychwanegol y tu mewn i'r llyfryn hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch y bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig yn cael ei ystyried wrth asesu'r atebion sy'n gofyn am ysgrifennu estynedig, sef cwestiynau 1(d) a 3.

Hefyd bydd eich gallu i sillafu, atalnodi a defnyddio gramadeg yn gywir yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn 3.

Atebwch bob cwestiwn.

CWESTIWN 1

Mae'r cwestiwn hwn yn ymchwiliad i dwf a datblygiad chwaraeon er 1900.

[25]

Astudiwch y ffynonellau isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn pob ffynhonnell.

Ffynhonnell A

[Ffotograff o rownd derfynol pencampwriaeth tenis menywod yn Wimbledon (1928)]

- (a) Beth mae Ffynhonnell A yn ei ddangos i chi am chwaraeon ar ddechrau'r ugeinfed ganrif? [2]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ffynhonnell B

Erbyn dechrau'r ugeinfed ganrif, roedd wythnos waith fyrrach wedi arwain at gynnydd mewn amser hamdden, a chynnydd ar yr un pryd mewn incwm gwario (*disposable income*). Roedd hyn yn galluogi'r dosbarth gweithiol i fanteisio ar amrywiaeth fwy eang o weithgareddau hamdden, yn cynnwys chwaraeon i wylwyr (*spectator sport*). Roedd cludiant rhad ar y rheilffyrdd yn caniatáu i gefnogwyr deithio i gemau oddi cartref.

[Rhan o wefan hanes]

- (b) Defnyddiwch y wybodaeth yn Ffynhonnell B a'r hyn rydych chi'n ei wybod i egluro pam tyfodd chwaraeon i wylwyr ar ddechrau'r ugeinfed ganrif. [4]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4283
510003

Ffynhonnell C

Hyd nes i Daley Thompson ddod i'r amlwg, roedd ei gystadleuaeth ef, y decathlon, yn un o'r cystadlaethau lleiaf poblogaidd i wylwyr y byd athletau. Newidiodd Thompson hynny'n gyfan gwbl gyda'i egni a'i steil. Llwyddodd i wneud bob elfen o'r decathlon yn ddrama ynddi ei hun. Enillodd ddwy fedal aur Olympaidd yn 1980 ac 1984. Enillodd wobwr Personoliaeth Chwaraeon y Flwyddyn y BBC hyd yn oed yn 1982.

[Rhan o wefan gafodd ei sefydlu yn 2003 i ddathlu gorchestion (*achievements*) arwyr byd chwaraeon Prydain, fel Daley Thompson]

- (c) I ba raddau mae Ffynhonnell C yn cefnogi'r safbwynt bod arwyr y byd chwaraeon wedi bod yn bwysig ar gyfer cynyddu poblogrwydd chwaraeon yn yr ugeinfed ganrif? [5]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ffynhonnell CH

Roeddwn i'n 17 oed pan gurodd Lloegr Orllewin yr Almaen 4-2 i ennill Cwpan y Byd. Roedd y teulu cyfan, ac eithrio fy nhad, yn gwyllo'r gêm yn fyw ar y teledu. Dywedodd wrtha i yn ddiweddarach bod y stryd fawr yn hollol wag ar hanner amser ac y gallai ef fod wedi gyrru ar ei hyd ar 70 milltir yr awr pe bai eisiau. Ni welais y cyhoedd yn Lloegr erioed mor emosiynol ag yr oedden nhw y diwrnod hwnnw. Roedd yn ymddangos bod pawb ac eithrio fy nhad wedi gweld y gêm. Cefais fy nghofleidio gan ddieithriaid yn y stryd, roedd pawb yn hapus dros ben, roedd pobl yn wylu o lawenydd.

[Menyw o Loegr yn cofio tîm pêl-droed Lloegr yn ennill Cwpan y Byd yn 1966. Roedd yn rhoi cyfweiliad ar gyfer erthygl mewn papur newydd oedd yn dathlu pen-blwydd y fuddugoliaeth hon yn 40 mlwydd oed yn 2006.]

(ch) Pa mor ddefnyddiol yw Ffynhonnell CH i hanesydd sy'n astudio effaith (*impact*) darlledu'n fyw ar y teledu (*live TV coverage*) ar chwaraeon yn rhan olaf yr ugeinfed ganrif? [6]

[Eglurwch eich ateb drwy ddefnyddio'r ffynhonnell a'r hyn rydych chi'n ei wybod.]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Mae'r ddwy ffynhonnell hyn yn rhoi safbwyntiau gwahanol am gyfranogiad pobl Prydain mewn chwaraeon ers yr 1960au.

Ffynhonnell D

Ffynhonnell DD

Cafodd canolfannau chwaraeon a chyfleusterau dan do eu hadeiladu yng Nghymru a Lloegr o'r 1960au ymlaen. Wrth i fwy o gyfleoedd ymddangos, dechreuodd mwy o bobl gymryd rhan mewn chwaraeon. Roedd pobl yn cael eu hannog i gymryd rhan mewn chwaraeon newydd fel pêl-fasged a gymnasteg. Yn 1972 roedd 11 o ganolfannau chwaraeon yng Nghymru; erbyn 1997 roedd mwy na 200 ohony'n nhw.

[Albert Gilbey, hanesydd, yn ysgrifennu ar wefan addysgol sy'n darparu adnoddau i athrawon a myfyrwyr (2011)]

Er gwaethaf mwy o gyfleoedd i gymryd rhan mewn chwaraeon, mae gordewdra (*obesity*) bellach yn gyfrifol am fwy o afiechydon a marwolaethau cynamserol (*premature*) nag ysmegu. Yn ôl arbenigwyr, mae'r angen i blant barhau i fod yn heini ac egnïol yn fwy nag erioed. Er bod y llywodraeth yn argymhell y dylai pob plentyn ysgol wneud dwy awr o leiaf o chwaraeon bob wythnos yn yr ysgol, prin un o bob tri sy'n gwneud hynny.

[Rhan o erthygl yn y papur newydd, *The Observer*, yn 2003. Roedd yr erthygl yn rhan o ymgyrch y papur yn erbyn gordewdra ym Mhrydain.]

- (d) Pam mae Ffynonellau D ac DD yn rhoi safbwyntiau gwahanol am gyfranogiad (*participation*) pobl Prydain mewn chwaraeon ers yr 1960au? [8]

[Yn eich ateb dylech gyfeirio at gynnwys y ffynonellau a'r awduron hefyd.]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DIWEDD CWESTIWN 1

CWESTIWN 2

Arholwr
yn unig

Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am adloniant poblogaidd er 1900.

[15]

(a) Disgrifiwch apêl y radio yn yr 1920au a'r 1930au.

[4]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(b) Eglurwch pam dirywiodd y sinema fel math o adloniant torfol yn yr 1960au a'r 1970au.

[5]

Arholwr
yn unig

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(c) Pa mor bwysig mae mathau newydd o dechnoleg adloniant wedi bod yn natblygiad adloniant torfol er 1980? [6]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DIWEDD CWESTIWN 2

CWESTIWN 3

Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am newidiadau ym mhatrymau gwyliau a thwristiaeth yng Nghymru a Lloegr er 1900. [10 + 3]

Ai datblygiad mathau newydd o gludiant yw'r prif reswm dros newidiadau ym mhatrymau gwyliau a thwristiaeth er 1900? [10]

Yn eich ateb dylech drafod:

- *pwysigrwydd mathau newydd o gludiant yn y newid ym mhatrymau gwyliau a thwristiaeth;*
- *pwysigrwydd rhesymau eraill dros y newid ym mhatrymau gwyliau a thwristiaeth.*

Yn y cwestiwn hwn, mae marciau'n cael eu rhoi am sillafu, atalnodi a defnyddio gramadeg yn gywir. [3]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

